

The Project Gutenberg eBook of Arvannosto: 3 näytöksinen kuvaus sortovuosilta, by Yrjö Heilala

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Arvannosto: 3 näytöksinen kuvaus sortovuosilta

Author: Yrjö Heilala

Release date: June 23, 2016 [EBook #52403]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARVANNOSTO: 3 NÄYTÖKSINEN KUVAUS
SORTOVUOSILTA ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

ARVANNOSTO

3 näytöksinen kuvaus sortovuosilta

Kirj.

YRJÖ HEILALA

Hämeenlinnassa, Boman & Karlsson, 1906.

Hämeenlinnan Uusi Kirjapaino.

HENKILÖT:

Juho, Perälän isäntä.

Kaisa, hänen vaimonsa.

Otto, heidän poikansa.

Laurila, talonisäntä.

Anni, hänen tyttärensä.

Koponen, poliisikonstaapeli.

Matleena, hänen vaimonsa.

Pekka, Perälän renki.

Molotkin, santarmi.

Eräs toinen santarmi,

Molotkin vaimo ja kyläläisiä.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

Näyttämö:

Perälän tupa. Oikealla pitkä pöytä, perällä ja vasemmalla ovi ja kirjahylly.

Perälä (Istuen pöydän takana): Onko siis järkähtämätön päätöksesi, että et mene arpaa nostamaan tänään?

Otto: On. Enkä ikänä tule noudattamaan laittomia asetuksia.

Perälä: Oletko myöskin punninnut päätöksesi seurauksia. Voivat vangita ja viedä Venäjälle.

Otto: Vangitkoot. Viekööt vaikka Siperian äärimmäiseen kolkkaan. Kiduttakoot ja piinatkoot. En sittenkään mene nostamaan arpaa.

Perälä: Oikein puhuttu, poikani. Huomaan että sinussa juoksee isäsi verta. Ja luulen, että seisot myöskin päätöksesi takana kuin mies. Käyköön sitten kuinka luotu lienee.

Emäntä: Kyllä minä kuitenkin neuvoisin sinua Otto menemään syyniin. Muista, että esivallalla on miekka, jota se ei hukkaan kannan. Ja joka on esivaltaa vastaan, se on myös Jumalan säätyä vastaan. Kyllä tekisit viisaammin jos menisit syyniin, morsiamesikin tähden.

Otto: Anni tietää päätökseni, ja on yhtä mieltä kanssani. Ja onpa hän vielä luvannut tukea minua, etten päätöksessäni horjuisi.

Perälä: Saat olla ylpeä morsiamestasi, poika. Hän on kunnan tyttö.

Otto: Senpä vuoksi häntä niin syvästi rakastankin.

Emäntä: Mutta oletteko ottaneet huomioon, että ette pääse naimisiin, ennenkuin olet ollut arvannostossa. Senhän säätää viimeiseksi tullut ukaasi.

Otto: Olemme senkin tienneet. Jos ei pappi meitä vihi, elämme vihkimättä tahi kuten tähänkin asti. Vaan rakkauttamme eivät ne voi millään ukaasilla ehkäistä.

Emäntä: Mutta sittenkin neuvoisin sinua menemään tänään syyniin. Annin äitikin oli sitä mieltä että menisit. Eiväthän ne nyt ota kuin sinne kaartiin vaan tänä vuonna, ja toiset kuulutaan kirjoittavan nostoväkeen, niin kertoi tuo poliisin Matleena eilen kun täällä kävi. Ja sitä nostoväkeä ei kuuluta tarvittavan kuin sodan aikana. Minusta olisi hyvin pieni asia mennä tänään syyniin. Huomenna olisi jo kaikki ohi.

Otto: Pieni asia, mutta suuri merkitys. Ettekö huomaa, äiti, että jos me tänä vuonna menisimme syyniin tuon laittoman asetuksen jälkeen niin olisi se jo ensi vuonna laki, jota kaikkien olisi noudatettava. Ja vaikka meitä ei vielä tänä vuonna mihinkään vietäisikään, niin voitaisiin jo seuraavina vuosina viedä Suomenkin poikia syömään hapanta kaalia ja tekemään tuttavuutta kasakan pampun kanssa. Ei, äiti, minä en mene arvannostoon.

Perälä: Pysy päätöksessäsi vaan Otto. En luule, että ne sinua mihinkään voivat viedä. Minä lähden tästä kunnantuvalle katsomaan toimitusta. Sinne kuuluu tulleen kaupungista kaksi santarmia järjestystä valvomaan. Pysy kotosalla vaan äläkä lähde pakoon, Vaikka sinua kiinnikin tultaisiin ottamaan. Näytä että et pelkää, poika.

(Menee perältä).

Emäntä: Kyllä kuitenkin neuvoisin sinua menemään syyniin. Ajattele, jos vielä vievät sinut ikuteille. Saat jättää kotisi, vanhempasi ja morsiamesi tänne. Ja tuskin koskaan saat meitä enää nähdä. Minäkin alan jo käydä vanhaksi ja tarvitsen turvaa, jota olen sinusta ja Annista toivonut vanhoille päivilleni. Ja nyt sinä aijot tehdä työn, jonka kautta minäkin kadotan tuon toivotun turvan. Kuule, seuraa neuvoani ja lähde syyniin.

Otto: Älkää nyt, äiti kulta, turhaan itseänne vaivatko; enhän minä kuitenkaan sinne mene. Ja sitä paitsi eivät ne minua vielä ole mihinkään vieneet ja tuskin vievätkään. Ehkä ne vaan turhaa pelottelevat.

Emäntä: Niin, en häntä oikein ymmärrä, mutta niin se vaan minusta tuntuu, että esivalta ei miekkaa hukkaan kannan. Ja luulenpa että en kestäisi sitä hetkeä, jolloin näkisin oman poikani vankina ja raudoissa. Ja että hänet tuomittaisiin vankeuteen niskottelemisesta esivallan määräyksiä vastaan.

(Katselee ulos ikkunasta). Mutta ketäs ovat tulijat tuolla kujalla. Poliisin Matleena näkyy olevan toinen, vaan toista en tunne. Eihän ainakaan tämän paikkakunnan ihmisiä ole. Kiirekin heillä näyttää olevan. Ehkä on hyvinkin tärkeitä asioita.

Pekka (joka on kaiken aikaa ämpäriä vannehtinut): Kiirehän niillä kruununpalvelijoilla aina on. Varo kalvosiamiasi Otto, etteivät vaan "hanskloviin" pistä.

Otto: Kyllä minä nyt aina kaksi akkaa parin sylen päässä itsestäni pidän.

Pekka: Mutta nämät eivät olekaan tavallisia akkoja. Poliisin rouva ja ei tiedä vaikka olisi santarmin tuo toinen. Totta tosiaankin alkaa minuakin jo pelottaa kun muistan tuon emännän sanan, että esivalta ei miekkaa hukkaan kannan. Kaluunat, santarmin nauhat ja esivallan miekka! Paina mieleesi Otto nämä kolme pääkappaletta.

Otto: Vielä unohdit sen paraati-tupsun.

Emäntä: Olkaa ilveilemättä pojat. Eipä tiedä vaikka olisi tosi kysymyksessä.

Pekka: Tosipa kovinkin. Ja kohta sen saamme kuulla oikeen poliisin Matleenan omalla suulla.

Otto: Ja sen toisen muijan suosiollisella säestyksellä. Siellä kolisee jo eteisessä. Valmistetaanpa heille suunvuoroa.

Matleena (Tulee perältä Molotkiskan kanssa): Hyvää päivää!

Emäntä: Päivää, päivää. Mitäs uusia kylälle kuuluu?

Matleena: Kauheita kuuluu. Niin se nyt käy kuten jo emännälle sanoin. Niin, niin. Arvasinhan sen. Samaa se meidän Aapelikin on aikoja sitten sanonut. Kyllä on kauheaa. (Kääntyen Ottoon päin). Voi, Voi kun eivät nuoret miehet huomaa omaa hyvänsä!

Emäntä: No kuinka se nyt sitten oikein käy? Vangitsevatko ne?

Matleena: Juuri niin, emäntä hyvä. Kaikki vangitaan, jotka eivät syyniin saavu. Se on keisarin käsky. Eikö niin ole Molotkiska?

Molotkiska: Tsaari kasku, Tsaari kasku. Pyhä kasku.

Pekka (Lyö vahingossa sormeensa vasaralla): Perkele!

Matleena: Kiroaako Pekka keisaria?

Pekka (Puhallellen sormeaan): Sormeeni vaan löin. Se on jokapäiväinen kasku.

Molotkiska (Osottaen Pekkaa Matleenalle): A onko se tämä?

Matleena (Osottaen Ottoa): Ei. Se on tuo.

Molotkiska: A kuule sie juva poika, kaunis poika. Mene syyni. Mene heti, ettei tule myöhä. He tulee ja vangitsee noin kaunis nuori poika.

Otto: Eipä tästä nyt oikein ehdi. Täytyy lähteä hevosia ruokkimaan. Lähdehän Pekka ajokkaallesi apetta tekemään.

Molotkiska: Ai, ai. Minun tulee sääli kaunis, nuori poika.

Pekka: Ja minä säälin tuollaista muijaa, jolla on noin vaikea tehtävä.

(Menee Oton kanssa ulos).

Emäntä: No oikeinko niillä on aikomus vangita kaikki, jotka eivät tule arvannostoon?

Matleena: Niin on. Käsirautoja oli näillä santarmeillakin, jotka meillä yötä olivat. Ja Aapelin myös piti hakea rautansa vintistä, joita ei ole sitten viime vuoden ollenkaan käytetty. Silloin olivat viimeksi käytännössä kuin tuota rosvo-Santeria tästä Kakolaan kuletettiin.

Emäntä: Ettäkö nyt kytketään minun poikani samoihin rautoihin joilla rosvoja kuletetaan? Eipä suinkaan.

Matleena: Tietysti, jos hän vaan ei syyniin mene.

Emäntä: Sinne ei se, luulen, mene, siksi itsepäinen se on. Ja kun isänsäkin vielä on hänen puolellaan.

Voi, ettekö mitään keinoa sen estämiseksi tietäisi? Ettekö voisi jotenkin vaikuttaa siihen ettei minun poikaani vangittaisi?

Matleena: Kyllähän me tuolla tullessamme keskusteltiin Molotkiskan kanssa keinosta — se kun niin kovasti meihinkin koskee tuo Oton vangitseminen — ajattelimme, että jos te voisitte maksaa 50 mk Molotkille niin hän kyllä vetäisi arvan Oton puolesta. Se kyllä olisi laissakin luvallista, jos arvannostajalla on laillinen este poissaoloonsa. Ja voisimmehan me mennä sinne syynipaikkaan ja todistaa Oton olevan kipeän.

Emäntä: No sehän olisi hyvä, jos se vaan kävisi päinsä. Minä kyllä annan tuon 50 markkaa, kun vaan saan poikani sillä pelastetuksi. Mutta istukaahan toki hetkiseksi aikaa, minä menen tuolta kammarista hakemaan rahan.

(Menee oikealle).

Matleena: Saa nähdä kuinka asia onnistuu. Täällä ei näy olevan isäntä kotona. Luulen, että hän on mennyt syynipaikkaan. Ja silloin olemme pian aikaa vaarallisilla asioilla. Ehkä on siltä varalta paras pistää vähän luvatonta kirjallisuutta tuonne postillojen väliin. Ehkä se on hyväkin ase hätätilassa. Muuten on meidän toimittava siihen suuntaan, että saadaan Perälä pois sieltä arvannostohuoneesta siksi aikaa kun Oton arpaa vedetään. (Ottaa taskustaan papereita jotka pistää kirjahyllylle kirjojen väliin). Kas noin, eiköhän nuo jotain vaikuta. Vai mitä luulette?

Molotkiska: Se juva, se juva. Pane juksi pöydälle.

Matleena: Jaa, ehkä se on hyvä jättää yksi luettavaksikin. (Jättää yhden lehtisen pöydälle). Mutta nyt taitaa emäntä tulla.

Emäntä (Tulee arkailleen oikealta, käsi esiliinan alla jossa on raha. Menee perälle ja kurkistaa ovesta, sitten antaa rahan Matleenalle). Tässä on. Koettakaa toimittaa asia parhaanne mukaan. Mutta salaa, ettei vaan kukaan saa tietää. Karttakaa isäntää, sillä hän lähti sinne syynipaikkaan äsken.

Matleena: Kyllä ymmärrän ja luulen, että asia onnistuu. Meidän on kiiruhdettava, että emme myöhästyisi. Tuota, olisi hyvä, jos saisitte Oton makuulle, jotta luultaisiin hänen olevan kipeänä. Jos sattuisi kysymystä tulemaan, niin ei me tultaisi valehtelijoiksi!

Emäntä: Voinhan koettaa, vaikka luulen että hän ei siihen suostu.

Matleena: Koettakaa käyttää viekkautta. Sanokaa, että ne eivät voi vangita, jos hän tekeytyy kipeäksi. Ei, ehkä me nyt menemme. Kiitoksia nyt vaan. Saatte olla aivan huoletti, kyllä asia nyt hyvin menee. Hyvästi nyt vaan.

Molotkiska: Juvasti, juva emäntä.

Emäntä: Hyvästi vaan ja onnea asialle. (Matleena ja Molotkiska menevät). Voi, voi, kun se nyt vaan onnistuisi. Ja kun ei Juho nyt vaan tänään eikä huomenna huomaisi, että olen rahaa ottanut. Voisinhan sitten myöhemmin sen hänelle kertoa, että Oton pelastukseksi sen tein.

(Menee oikealle).

Otto (Tulee Pekan kanssa perältä). Eiköhän ne akat lähteneet vähän nyrpeillään, kun eivät kaupat sujuneet.

(Heittää käsivarrellaan tuomansa hevosen silat penkin viereen, joita alkaa korjailla).

Pekka: Huonosti ne ainakin tässä talossa rotsivat. Paljonkohan nuo ansainnevat miehestä, jonka syyniin saavat?

Otto: En tiedä. Ei ne nyt ainakaan ilmaiseksi tuota afääriä tee.

Pekka: Eipä tietenkään. (Huomaa pöydällä olevan lehden). Mutta katsohan mitä muorit ovat jälkeensä jättäneet. "Vapaa sana". Siis luvatonta kirjallisuutta. Mitähän pirua ne sillä ovat tarkottaneet.

Otto: Katsos noita konnia. Ehkä on aikomus tulla tänne kotitarkastusta pitämään, ja ovat jo tuoneet siltä varalta että jotain löytyisi.

Pekka: Pian kyllä niillä sellainen aikomus on. Mutta luetaanhan nyt sentään mitä tässä Poprikohvista puhutaan.

(Syventyy lukemaan lehteä).

Anni (Tulee perältä). Hyvää päivää. Sinä et siis mennyt arvannostoon.

Otto: En vielä. (Leikillä). Vaan eiköhän tuota vielä kerkiäisi, jos tästä juoksemaan lähtisi.

Anni: Tuskimpa sinulla niin vikkelät jalat ovat. Olethan enempi kömpelö noin nuoreksi ihmiseksi.

Otto: Anni! Ota nyt sanasi takasin taikka muutoin... (Suutelee Annia). Katsos! Kävikös kömpelösti?

Pekka: So, so. Siivolla sikiöt ja Jussi myös.

Anni: Hyi sinua Otto.

Pekka: Mutta kuulkaahan mitä "Vapaa sana" Poprikohvista puhuu.

Anni: "Vapaa sana". Mistä sen olet saanut.

Pekka: Poliisin Matleena sen tähän pöydälle äsken unhotti. No niin tässä sanotaan: Poprikohvin valta horjuu. Pietarista saatujen luotettavien tietojen mukaan menettää Poprikohvi virkansa, jollei hänen asevelvollisuuslakinsa esteettä mene läpi. Sen vuoksi olisi erittäin tärkeää, että asevelvolliset nuorukaiset järjestään jäisivät pois arvannostosta. Näin on tässä trykättynä.

Anni: Siis olet sinä Otto tehnyt viisaan päätöksen. Voi jospa kaikki olisivat samalla tavalla ajattelevia Suomen poikia kuin sinä olet!

(Syleilee Ottoa).

Otto: Suuren enemmistön luulen kuitenkin sellaisia olevan. Jähkahan sieltä isä tulee niin kuullaan kuinka monta meidän pitäjäästä syynissä oli.

Emäntä (Tullen oikealta). Onhan tänne Annikin tullut. Hyvää päivää. Kuinkas siellä teillä voidaan. Meillä täällä on kovin ikävät asiat. Jumala tietää kuinka tästä selviääkään.

Anni: No älkää olko yhtään huolissanne. Kyllä kaikki hyvin menee. Senhän nyt hyvin tietää etteivät ne voi Ottoa mihinkään viedä. Eihän niillä ole oikeutta, eihän niillä ole lakia siihen.

Emäntä: Voi, kyllä ne lakia löytävät. Niin kertoivat Matleena ja se santarmin vaimo äsken, että jo ovat käsiraudat valmiina kaikille, jotka syynistä pois jäävät.

Anni (Säikähtäen). Mitä? Käsiraudat? Oikeinko totta?

Emäntä: Totta niin. Aapelikin oli hakenut rautansa vintistä, jotka viimeksi ovat rosvo-Santerin käsissä olleet.

Otto: Älä nyt anna itseäsi pelotella Anni. Matleenan juttujahan ne ovat. Ja vaikka kytkisivätkin minut samoihin rautoihin kuin rosvo-Santerin, niin erohan niiden rautojen kantajissa kuitenkin olisi. Toinenhan kytketään rikoksesta, toinen syyttömästi. Toisen omaatuntoa painaa pahat työt, kun sitävastoin toisen omatunto on vapaa.

Anni: Niin juuri, Otto. Suo anteeksi heikkouteni. Käyköön kuinka tahansa, kun omantuntosi ääntä seuraat. Älköön tuntoasi koskaan mitkään hairahdukset painako. Uskokaamme, että totuus kerran voittaa, vaikka se voitto saavutettaisiinkin kärsimyksien kautta. Ja minä tahdon jakaa kanssasi ne kärsimykset.

Otto (Ottaa Annia kädestä). Kiitos Annini!

Emäntä: Olisi sentään parasta että et uhmailisi liiaksi. Eihän sitä vielä tiedä, kuinka suuriksi nuo kärsimykset voivat kasvaa. Muuten neuvaisin sinua Otto, että kävisit vuoteelle ja tekeytyisit kipeäksi, niin eivät voisi sinua mihinkään viedä ainakaan tänään. Samaa neuvoi Matleenakin äsken.

Otto: Ja äiti viitsiikin kuunnella Matleenan neuvoja.

Emäntä: Miksen kuunteleisi. Hyvä ihminenhän Matleena on. Ei se pahaa kellekään tahdo. Kovin oli huolissaan äskenkin sinun takiasi.

Otto: Minua huolehtiessaankohan se tuon "Vapaan sanankin" pöydälle jätti.

Emäntä: Minkä "Vapaan sanan". Ei se minun tietääkseni mitään jättänyt.

Pekka: Kyllä tässä yksi "eksemplaari" oli, kun me tallista tultiin. Lienee kai tarkoitus täällä kotitarkastus toimeen panna. Vaan kyllä se nyt niin on, ettei tätä Matleena enää tule löytämään. (Pistää lehden povitaskuunsa). Vaan lienee kai aika jo lähteä nevaniityltä heiniä hakemaan.

(Menee perälle.)

Emäntä: Ja minä olen tykkänään lehmäni unhottanut. Täytyy niitäkin mennä katsomaan. Kuule, Otto, tekeydy nyt vaan kipeäksi. Siitähän ei luulisi kenellekään haittaa olevan.

Otto: Ei äiti, ei koskaan. Ymmärrän kyllä hyvän tarkoituksenne. Tiedän että se johtuu rakkaudesta. Mutta se ei voi mieltäni muuttaa. Teidän poikanne ei aijo valehdella. Minä en voi tekeytyä muuksi kuin mitä olen. Minä olen terve.

Emäntä: Niin, enhän vaadi sinua mitään tekemään, minä vaan neuvoin.

(Menee perälle).

Anni: Kyllä huomaa, että sinulla on vaikeat hetket Ottoni. Se nyt on sellainen hämmennysaika, että ihmiset eivät enää tiedä, mikä on oikea mikä väärä.

Otto: Niin, se johtuu siitä, että vääräys pannaan alulle sellaiselta taholta, josta aina on totuttu oikeutta saamaan. Sen vuoksi toiset ihmiset pitävät vääryyttä oikeutena. Sitten löytyy vielä sellaisia ihmisiä, kuten äitinikin, jotka kyllä sen vääräydeksi huomaavat, vaan he antavat tunteen tukahduttaa omantuntonsa äänen.

Anni: Samoin minunkin äitini. Hän on myöskin koettanut kuvata minulle, kuinka onnellisina me jo ensi kesänä voisimme elää naimisissa, jos vaan sinä arpaa nostamaan menisit. Päinvastaisessa tapauksessa tuskin koskaan naimisiin pääsemme.

Otto: No mitä sinä olet hänelle sanonut.

Anni: Mitäs muuta kuin samaa, jota sinulle jo usein olen sanonut, että jos ei pappi meitä vihi, niin elämme vihkimättä. (Vetäen Oton likemmäksi itseänsä, kiihkeästi). Ja kuka uskaltaa silloin väittää, että meidän lapsemme eivät olisi yhtä kunniallisia kuin toistenkin. Eihän kukaan, Otto?

Otto: Ei, ei. Ei kukaan.

Anni: Taikka jos vangitsevat sinut, niin onhan syyttömän kärsiminen helpompaa kuin kalvavalla omallatunnolla muka onnellista elämää elää.

Otto: Voi, kuinka onnellinen olen, että saan sinut omistaa. Minä olen ylpeä että omistan sinunlaisesi morsiamen. Miksi loikaan kohtalo yhtymisellemme esteitä? Miksi? — Mutta tuskin olisinkaan muutoin jalouttasi huomannut, hyvyttäsi oivaltanut.

Anni: Mutta nyt täytyy minun kotia rientää. Tulen taas iltapäivällä luoksesi, kuulemaan kuinka arvannostossa on käynyt. Ole aina yhtä rehellinen ja suora kuin tähänkin asti. Luota minuun, olen aina puolellasi. (Menee Oton seuraamana perälle). Hyvästi Ottoni!

(Suutelevat. Poistuu).

Otto: Tulkoot tänne. Vangitkoot! viekööt! Nyt olen kylliksi vahva.

Esirippu alas.

TOINEN NÄYTÖS.

Näyttämö: sama kuin edellisessä.

Otto istuu pöydän takana. Pekka vannehtii ämpäriänsä. Emäntä kehrää.

Perälä (Tulee perältä): Olipa onni, että menin katsomaan toimitusta. Muutoin olisivat nostaneet arvan sinun puolestasi Otto.

(Emäntä hätkähtää, lakkaa kehräämästä).

Otto: Kuka sen olisi voinut tehdä?

Perälä: Toinen niistä santarmeista. Hän selitti sinun olevan sairauden takia estetyn. Ja sillä oli todistajat, poliisin Matleena ja eräs toinen vaimoihminen, jota minä en tuntenut. Ja niin viisaasti olivat

asian punoneet, että koettivat minut saada pois arvannosto ajaksi huoneesta.

Otto: Kuinka niin?

Perälä: No nähkääs, poliisi Aapeli tuli vähää ennen sinun esille huutoasi kuiskaamaan korvaani, että tulisin hänen kanssansa ulos hetkiseksi, hänellä oli muka tärkeätä asiaa. No minä menin. Siellä alkaa Aapeli pyydellä minulta torpan maata tuolta Jylhänniemen kärjestä. Ja alkaa pitkästi kertomaan, kuinka hän on päättänyt tuon nykyisen torppansa purkaa ja kuinka Jylhänniemi olisi kaunis paikka ja niin edespäin. Minä aloin heti aavistamaan petosta, kun tiesin Aapelilla toistekin sellaisiin puheisiin aikaa olevan. Sanoin lyhkäsesti vaan, että keritäänhän niistä toistekin puhua ja palasin tupaan. Siellä oli Matleena juuri selittämässä, että Perälän Otto on sairaana, eikä voi itse saapua tilaisuuteen, vaan oli valtuuttanut santarmi Molotkinin nostamaan edestänsä arpaa. Ja se toinen vaimo todisti hänen puheensa todeksi. Minä kuuntelin hiljaa väkijoukossa heidän puhettansa siksi kunnes santarmi oli selittänyt, että siinä tapauksessa on hän oikeutettu nostamaan arvan ja aikoi juuri nostaa, kun minä karjasin: seis. Minä olen pojan isä, sanoin minä, ja minäkin olen saanut eräänlaisen valtuuden häneltä. Minut hän valtuutti sanomaan, ettei hän ikinä tule noudattamaan laitonta kutsuntaa eikä niinmuodoin tule nostamaan arpaa, eikä salli, että toisetkaan sitä hänen puolestaan nostavat. Muutoin oli hän äsken kotoa lähteissäni ihan terve.

Otto: No minkä vaikutuksen teki puhe.

Perälä: Seuraus oli se, että santarmin lipunnostoon ojennettu käsi väsähti alas, ja väkijoukko alkoi huutamaan hurraata ja eläköötä minulle ja sinulle Otto.

Otto: Sehän oli suuremmoista. Kuinka sitte kävi?

Perälä: No, sittenkun väkijoukko oli lakannut huutamasta, jatkettiin toimitusta santarmin kaiken aikaa minua mulkoillessa. Mutta sittenkun toimitus oli loppunut, luki santarmi erään paperin, jota sanoi kuvernööriltä saamaksi valtakirjaksi, jossa annettiin heille, santarmeille, valta vangita kaikki ne, jotka ovat jääneet pois syynistä ja että heidät on toimitettava Helsinkiin Poprikohvin puheille. Ja lisäsi sitten sen luettuaan vielä, minuun päin kääntyen, että ei tiedä mihinkä ne sitten sieltä viedään. Tulehan tänne kamariin Otto niin neuvon sinua hiukan siltä varalta, jos Poprikohvin tykö vietäisiin.

(Menevät kamariin).

Emäntä: Kuulehan Pekka, voitko auttaa tahi neuvoa minua eräässä asiassa?

Pekka: Ja se olisi?

Emäntä (Mennen Pekan luokse). Se olin minä, joka äsken annoin valtuuden noille akoille sanoa, että Otto on kipeänä. Taikka oikeastaan se Matleena sitä ensin esitti, että Otto tekeytyisi kipeäksi ja antaisi sen santarmin nostaa arvan edestänsä. Mutta ennenkuin santarmi sen tekisi, tarvitsisi hän saada 50 mk juomarahaa. Ja minä hullu kun annoin tuon rahan.

Pekka (viheltää): Viisikymmentä markkaa!

Emäntä: Niin. Ajattelin kysyä neuvoasi, tuon rahan takasin saamiseen.

Pekka: Kyllä taisi mennä sen tien koko raha.

Emäntä: Vaan jos panisi Matleenan ahtaalle ja sanoisi, että te Oton kanssa näitte koko tapauksen, kuinka minä rahan hänelle annoin?

Pekka: Tuskinpa se auttaisi. Mutta voisihan sitä koettaa.

Anni (Tulee perältä isänsä kanssa). Joko isäntä tuli kotiin? Kuinkahan siellä syynissä kävi?

Laurila: Hyvää päivää. Niin, me tulimme tuloksia tiedustelemaan.

Emäntä: Eihän ne mieluiset uutiset olleet, joita ukko mukanaan toi.

Laurila: Vai eivät...

Emäntä: Vangitsemaan tulevat ja Poprikohvin luo vievät.

Laurila: Vai vangitsevat. No onko Otto kotona? Mitä poika tuumii?

Emäntä: Tuolla on kamarissa isänsä kanssa. Mitäpä se tuumii, eihän se karata aio.

Laurila: No, siinä parhaiten tekee. Käyköön sitten kuin luotu lienee.

Perälä (Kurkistaa kamarin ovelta): Jassoo, tänne tuli vieraita. (Astuu sisälle Oton kanssa). Mitäs naapuriin kuuluu?

(Tervehtii Laurilaa ja Annia).

Laurila: Eipä kummempia. Entisellään ovat... No teiltäkö ne aikovat väkeä vähentää?

Perälä: No niin ne aikovat. Vaan eipä tuo nyt ole mikään kiire työn aikakaan, joten tästä nyt kyllä joutaakin hyvästi huvimatkallekin.

Laurila: Ei ne sentään ikuteille uhkaa...

Perälä: Helsingissä se on aikomus käyttää, sen ison herran puheilla. Vaikka kyllä santarmi pelotteli, että sieltä muuallekin viedään.

Laurila: Niin... minkäpäns lain nojalla ne pitemmälle veisivät.

Pekka: Mutta nyt ne herrat ajaa karauttavat pihaan. Poliisi ja kaksi santarmia.

Emäntä: Herrajesta, joko ne tulivat.

Anni (Syleillen Ottoa): Voi Otto rakas, nyt ne sinut vievät.

Perälä: Tyyntykää naiset ja näyttäkää niinkuin ei tapaus teihin laisinkaan koskisi, ettei noille piruille tule mitään ilon aiheita. Teidän liikutuksenne ja pelkonne on heidän ilonsa, kun sitä vastoin teidän tyyneytenne on heille kiusaksi.

Poliisi Aapeli (Tulee sisään santarmien kanssa. Jokaisella heillä on käsirautoja käsissä): Hyvää päivää. Taisi tulla vähän odottamattomia vieraita. Vaan ikävä velvollisuus pakoitti meitä tulemaan.

Otto (Astuu esiin): Tulitte siis vangitsemaan minua. Tässä ovat käteni, kytkekää!

Aapeli: Niin... kyllä sekin käyntimme aiheutti. Vaan vielä on toinenkin asia.

Perälä: Antaapa kuulua.

Aapeli: Niin... nämä santarmit ovat saaneet tietoonsa että talossa luetaan kiellettyä kirjallisuutta ja että sitä on täältä muuallekin levitetty.

Perälä: Se on valhe. Jos pieninkin palanen löytyy niin vangitkaa ja viekää minutkin.

Aapeli: Niin... en minäkään asiaa usko, vaan kun näille santarmeille kerran sellaista on ilmoitettu, niin sen vuoksi ovat he pakoitettut toimittamaan kotitarkastuksen. Parasta on siis että annatte kaappienne avaimet.

Perälä: Sitä ei ole tarvis. Sillä ainoa paikka missä meillä kirjallisuutta säilytetään on tuo hylly tuossa. Tarkastakaa onko postillat sensuroituja. (Toinen santarmeista menee tarkastamaan hyllyä). Ja jos tahdotte toisetkin huoneet tarkastaa, niin seuratkaa minua.

(Aapeli ja toinen santarmi seuraa isäntää oikealle).

Emäntä: Herra auttakoon meitä. Vallanhan nyt maailma on nurin. Kun ihan syyttömästi tullaan ja tarkastetaan talo. Että se tuo Aapelikin kehtaa, niin paljon kun sitä on autettu meiltäkin. Milloin jauhoja, milloin jyviä...

Pekka: Tarvitseeko auttaa ja hyysätä kaikkia? Siitä sen näkee. (Menee auttamaan santarmia kirjojen tarkastuksessa). Katso sinä vieraanmaan mies. Tämä on Lutheruksen postilla prantätty Turussa 1706 post kristum natum. Ja tämä paksumpi kirja tässä on piplia eli pyhä raamattu kuvien kanssa. Kuviin on useat vanhan kansan kirjailijat kirjottaneet sopivat tekstit. Tuossa näet Mooseksen. Se on jo harmaapäinen mies — sille voisi vaikka ristinmerkin tehdä. Muutoin on se mies kirjoittanut tekstin hyvin useaan kuvaan. Vielä on tällä kirjalla arvoa sen vuoksi, että se on niin vanha, että silloin kuin tämä kirjoitettiin, ei tietty mitään santarmeista eikä kasakoista. Sillä jos silloin olisi niistä tietty niin olisi niistäkin jotain mainittu niissä paikoissa, joissa puhutaan maan vaivoista ja vitsauksista. Eikö niin?

Santarmi: Da, da.

Otto: Älä hiidessä puhu, ei tiedä vaikka ymmärtäisi.

Pekka: Sen vuoksi minä juuri koitankin puhua. Sillä mieleni alkaa tehdä mukaasi lähteä. Jos en muutoin pääse, niin näytän sitä äskeistä lehteäni. Niin, mihinkä minä jäinkään? Niin, maan vaivoihin ja vitsauksiin. Sanoin, että tämä kirja kirjoitettiin ennemmin kuin santarmit tuotiin. Se äskeinen sanani ei

ole oikein paikallaan, sillä loppupuolella tätä kirjaa puhutaan pirulta riivatuista, joista nähtävästi nykyiset santarmimme polveutuvat.

Laurila (Nauraen): Aika poika tuo Pekka.

Pekka: Niin, tosiperäinen tarina kertoo näiden pirulta riivattujen alkaneen käyttää harmaata sinelliä ja sapelia ja myöhemmin aikoina ovat ne ottaneet vormuunsa kaluunat ja paraatitupsun.

Perälä (Tulee oikealta Aapelin ja santarmin kanssa): Niin, kuten näette on etsiminen turhaa. Sillä meidän talossa ei vielä tähän päivään asti ole mitään luvattomia lehtisiä näkynt.

Aapeli: Niin kyllähän sen tiesin jo taloon tullessanikin. Vaan kun on määrä tehdä tarkastus, jos ilmianto tulee. (Menee myöskin tarkastamaan kirjahyllyä). Kyllähän sen tietää, ettei täältä mitään löydy, vaan täytyyhän sitä tarkastaa. (Löytää Matleenan piilottamat lehtiset). Mutta mitäs nämä ovat? "Vapaita sanoja". Olipa tämä ikävä löytö.

Perälä: "Vapaita sanomia". Mistä ja miten? Minä en yhtään käsitä.

(Kaikki rientävät tarkastamaan lehtisiä.)

Aapeli: Tällainen pinkka. Ei suinkaan tämä ole kaikki omiksi tarpeiksi. Tämä on raskauttava asianhaara?

Perälä (Masentuneena): Minä olen mennyt mies. Kuka teki minulle tämän konnan työn!

(Pekka pistelee salaa lehtisiä povitaskuunsa).

Aapeli: Siinä ei siis nyt muu auta kun... kyllä me olemme pakotetut vangitsemaan Perälän.

Emäntä (Huudahtaa): Herra auta! Syyttömästi! Ilman tutkintoa ja tuomiota.

Aapeli: Aika on sellainen. Meillä on niin ankarat asetukset.

Molotkin: Ankara on asetus. Vangita täytyy. (Tarkastaa rautojaan). Vaan jos... (vetäen Aapelia syrjään ja sipisee hänen korvaansa.)

Laurila: Kyllä elämme kurjaa aikaa.

Pekka: Älkäähän nyt isäntä antako liiaksi surulle valtaa. Ehkä tähän vielä neuvo keksitään.

Perälä: Kyllä se nyt vaan mustalta näyttää. Vaan ole sinä nyt isäntänä sillä aikaa talossa kun minä poissa olen. Sillä sinuun minä voin luottaa. Ja sinulle voin elämiseni uskoa.

Pekka: No perhana. Ja minä kun juuri meinasin pyytää isäntää renginkin töitä jonkun aikaa hoitamaan, sillä minäkin ajattelin tässä vähän tuulettelemassa käydä.

Aapeli: Tämä Molotkin tässä esitti, että jos jotenkin pimitettäisiin tämä vastenmielinen asia. Ettei ketään tarvitseisi vangita. Jos isäntä korvaisi jotenkin tämän asian vaikka — rahalla. Ja sitten Otto kirjoittaisi anteeksi pyyntökirjan poissa olostaan. Satasen pistätte Molotkille ja tuon anteeksi pyynnön Otto kirjoittaa, niin kaikki on ohi.

Emäntä (Ilostuen): Tehkää niin.

Perälä: Ei koskaan. Tässä ovat käteni. Vangitkaa!

Otto: Ja tässä minun.

Pekka: Stop Molotki. Minäkin puhun. Isäntää ei vangita, vaan minut. Sillä nuo lehtiset olivat minun. Ja tässä niitä on vielä lisää. (Heittää taskustaan lehtipinkan pöydälle). Siis raudat tänne syyllisen käsiin. Minä olen ainoa, joka niitä tässä talossa olen lukenut ja olen Ottoaikin syynistä pois jäämään kehottanut. Minä seuraan Ottoa.

Molotkin: Koska asia niin on, niin tietysti isäntä on vapaa ja sen sijaan vangitsen minä sinut.

(Kiinnittää raudat Pekan käsiin.)

Pekka: No minnekäs se meidän matkamme sitten pitää, jos saan luvan kysyä.

Molotkin: Helsingin kautta Venäjälle.

Pekka: Ei hyvä ystäväni ja matkatoverini. Minulla ei ole yhtään halua nähdä sinun syntymäärojasi eikä laajaa "isänmaata" kuten Poprikohvi sitä on suvainnut kutsua. Minä kyllä tyydyn siihen, kun saan

Helsinginkin nähdä. Kunhan nyt vaan sitä kaikista vanhinta veljeäni saan puhutella, niin olen kyllä valmis taas tuolta nevaniityltä heiniä hakemaan.

Molotkin: No oletteko valmiit? Siis lähdetään Aapelin mökille, sinne onkin jo kaikkiaan kasaantunut yhdeksän kappaletta. Kun nyt nämä vielä viedään niin on niitä kaikkiaan yksitoista. Mistähän niille kaikille hevosen asemalle saa.

Aapeli: Tottahan nyt tällaisessa kylässä hevosia saa.

Perälä: No meidän poikien takia ei teidän tarvitse päättäne vaivata. Minä kyllä kyyditsen poikani asemalle. Odottakaan vähän, minä pistän Mustan aisoihin.

(Menee perälle).

Anni: Pelkäätkö Ottoni, koska väriset?

Otto: En yhtään kultani. Tuntuu vaan hiukan epämukavalta nämä raudat. Minua kauhistuttaa, kun näen kuinka pitkälle vääryys saa mennä.

Anni: Koeta kestää kärsivällisesti. Usko, että oikeus kerran voittaa.

Molotkin: Ehkä lähdetään ulos. Isäntä näkyy jo valjastavan hevosta. No, mars!

Pekka: Älkää nyt järin murehtiko. Kyllä me pian palataan. Hyvästi nyt vaan.

(Menevät).

Otto: Hyvästi Annini!

(Suutelee Annia).

Anni: Hyvästi Otto. Muista että täällä sykkii sinulle aina uskollinen sydän, vaikka eromme pitkällekin venyisi. (Ottaa Ottoa kaulasta). Hyvästi Ottoni. Pysy totuudessa! Ole aina suora!

Otto: Hyvästi Laurila. Lohduttakaa ja rohkaiskaa Annia.

Laurila: Kyllä, kyllä. Hyvästi vaan.

Otto: Hyvästi äiti! Älkää nyt murehtiko liikaa.

Emäntä (Ottaa kaulasta Ottoa): Jumala varjelkoon ja auttakoon sinua poikani.

(Istuutuu penkille ja purskahtaa itkemään.)

Otto (Menee perälle Aapelin ja toisen santarmin kanssa. Annille): Hyvästi rakkaani!

(Menevät).

Anni (Liikutettuna heittäytyy isänsä syliin): Oi, isä, isä. Minä en enää enempää jaksa...

Esirippu alas.

KOLMAS NÄYTÖS.

Näyttämö: sama kuin edellisissä.

Anni: (Tulee perältä, laulaa).

Kun ärjyivät rannan hyrskyt
Ja kantelo vienosti soi j.n.e.

Emäntä (Oikealta): Anniko täällä laulaa. Kuinka siellä teillä voidaan?

Anni: Niinkuin ennenkin. Kovasti se äitiinkin koski tuo Oton vangitseminen. Itkee ja huokailee yhtämittaa.

Emäntä: Se on sellaista meidän vanhojen ihmisten kanssa, että me emme niin pian voi unhottaa kuin

nuoret.

Anni: Emmehän me nuoretkaan voi koskaan tällaisia tapauksia unhoittaa. Nyt on viikko kulunut Oton ja Pekan viemisestä ja sitä mukaa kuin aika rientää, sitä katkerammaksi käy kaiho, sitä itkevämmäksi ikävä. Minua ihmetyttää kun ei Otto ole mitään kirjottanutkaan.

Emäntä: Niin, samaa olen minäkin ajatellut. Ehkä niiltä on kielletty se. Ehkä ne eivät saa kirjottaa.

Anni: Niin, kukapa tietää. (Hetkisen äänettömyys). Minä olen ollut huolissani siitä, tuliko niille rahaakaan mukaan, kun se lähtö oli niin kiireellinen.

Emäntä: Sanoi se ukko antaneensa Otolle 200 mk mukaan. Luulisi sen nyt riittävän Helsingin matkalle.

Anni: Tottahan se riittää. — Mutta kaikesta se isäntä huomasi huolen pitää. Tuskin meistä toisista olisi kukaan sitäkään muistanut. Minulta ainakin meni kaikki voimani itseni hillitsemiseen. Ettei vaan Otto olisi liikutustani huomannut.

Perälä (Tulee perältä): Päivää Anni. Kuinkas sinä voit, tyttöni, nyt. Älä sure yhtään. Tänään ehkä on jo Ottosi täällä.

Anni: Mistäs isäntä sellaista tietää.

Perälä: Ylähuuleni äsken niin makeasti syyhyi tuolla ulkona ja se on ollut minulla aina varmana merkinä, että odotettuja vieraita tulee.

Anni: Kyllä se taitaa olla hyvin epävarma merkki.

Perälä: Ei se merkki ole ennen minua pettänyt. Mutta onko sinulla muoriseni murkina valmis, eiköhän se ala olla jo syönnin aika.

Emäntä: Mikset ole ennemmin tullut. Johan se nyt on ruoka jähtynytkin näille päivin.

Perälä: Eihän tuolta ennemmin ehtinyt. Vaan tietää kai sen, kun yksi mies tällaisessa talossa huhkii, jossa olisi viidellekin töitä. Mikähän sen Pekankin sisään meni kun se sinne matkalle niin halusi. Ehkä se luuli Otolle yksinään ikävän tulevan.

Anni: Eiköhän se vaan tehnyt sitä teitä pelastaakseen.

Perälä: Ei, kyllä sillä toinen tarkoitus oli. Sillä tiesihän Pekka, että Matleena ne lehdet tänne toi. Ja kyllähän Pekka Matleenan olisi tekonsa tunnustamaan saanut, jos vaan tahtonut olisi. Ei Pekalta siihen konstia olisi puuttunut. Ei se turhaa tuota suurta velikultaa, pappilan maisteria, viittä vuotta palvellut. Saattepas kuulla niin kyllä sillä Pekan matkalla toinen tarkoitus oli. Harmittaa, että minulla ei ollut aavistustakaan, että Matleena nuo lehtiset toi. Kyllä olisin Matleenan tänne käskettänyt ja tunnustamaan pakoittanut. Mutta ehkä oli parasta, että asia näin meni. Muutoin olisi ehkä Pekan piirustukset tulleet pilatuiksi.

Emäntä: No tulehan nyt tänne kamariin syömään. Ei tarvitse pelätä että suutasi poltat, kun ruoka jo kaksi tuntia on keitettynä ollut. Tule sinäkin Anni, tänne meidän kanssamme haastelemaan.

(Menevät kamariin).

Otto (Tulee hetken päästä perältä): Siis kotona taas. Mutta eihän täällä näy ketään. Anninkin sanoivat tänne tulleen, kun tullessani Laurilassa poikkesin. Ehkäpä ovat tuolla kamarissa. (Yrittää mennä kamariin vaan pysähtyy). Ei, täytyy ensin tyyntyä hiukan.

Anni (Kurkistaen kamarin ovelta): Tuliko tänne ketään? (Huomaa Oton, rientää syleilemään häntä). Oi Otto! Otto! Olethan jo kotona. Oletko ihan vapaa nyt kaikesta? Voi, et tiedä kuinka olen sinua ikävöinyt.

(Perälä ja emäntä tulevat).

Otto (Suutelee Annia): Samoin minäkin sinua. Vaan sitä hauskemmaksipa taas olomme tulee. Minä olen vapaa.

Anni ja Emäntä: Vapaa! —

Otto: Niin, vapaa kaikesta vastasenkin varalle.

Perälä: Niin, tiesinhän sen etteivät ne mihinkään voi viedä. Mutta missä on Pekka?

Anni ja Emäntä: Niin missä on Pekka?

Otto: Hän tulee heti. Poikkesi vaan tuonne poliisin mökkiin. Hänellä oli sinne hiukan asiaa. Mutta sen voin sanoa, että ilman tuota Pekkaa ei matkani niin hauskaksi olisi sukeutunut.

Ann: Mutta kerrohan nyt, mitä se Poprikohvi sanoi ja kuinka siellä oikein kävi?

Perälä: Niin kerrohan nyt vähän. Mutta istukaamme ensin, ettemme sinua väsytä, kun juuri olet matkalta tullut.

Otto: No se on hyvin pian kerrottu. Kun Helsinkiin saavuimme, oli asemalla suuri ihmisten paljous meitä vastassa. Niillä oli siellä tieto meidän tulosta. Meitä oli kaikkiaan kolmatta kymmentä poikaa siinä junassa. Meidän pitäjistä oli yksitoista.

Perälä: No, käsiraudoissako teitä kaiken aikaa vietiin.

Otto: Ei. Junassa jo päästettiin irti. No niin. Helsingissä vietiin meidät suoraa päätä Poprikohvin tykö. Se oli sellainen suuri harmaapartainen mies. Ihan kuin tuo Mooseksen kuva tuolla raamatussa, jota Pekka sille santarmille näytti. Niin. Hän puhutteli tulkin kautta meitä kaikkia erikseen. Kyseli minkä vuoksi emme ole syyniin menneet ja onko joku meitä kieltänyt menemästä ja niin edespäin. Muutoin koetti puhua ystävällisesti ja tarjosi kaikille matkarahat takasin. Toiset ottivat, vaan kun Pekalle ja minulle tarjottiin, sanoi Pekka: Me Perälän pojat emme mitään tarvitse. Meille annettiin lähtiessä kyytirahat talon puolesta.

Perälä: Aika poika se Pekka. No kuinkas hän asioistaan selvisi?

Otto: Se selvisi parhaiten. Se pakoitti jo matkalla santarmin tunnustamaan, että ne lehtiset olivat Matleenan tuomat. Ja santarmin piti Poprikohville selittää, että Pekka oli tuotu syyttömästi, erehdyksestä sinne.

(Melua kuuluu eteisestä).

Emäntä: Mikä meteli siellä on?

(Pekka, Matleena, Laurila ja kyläläisiä tulee perältä. Pekka tyrkkii Matleenaa edellään).

Pekka: Hyvää päivää. Terveisiä Helsingistä ja erittäinkin Poprikohvilta. (Matleenalle). Mene keskilattialle vaan. Tässä tuon minä teille hyvät ihmiset kumman otuksen. Odottakaa, hän tekee itse tunnustuksen. Kuulkaa, hän ensiksi esittää itsensä. (Kyläläiset nauraa virnistelevät). Sanohan minun perässäni. Minä olen poliisin Matleena ja Poprikohvin kätyri.

(Matleena ei puhu mitään).

Kyläläiset (Heristäen nyrkkiä Matleenalle): Sanotko? Puhutko? Muutoin...

Matleena: Minä olen poliisin Matleena...

Pekka: Ja Poprikohvin kätyri.

Matleena: Ja Poprikohvin kätyri.

Pekka: Salainen urkkija ja kielletyn kirjallisuuden levittäjä.

(Matleena on hetken vaiti; kyläläiset näyttävät nyrkkejään.)

Matleena: Salainen urkkija ja kielletyn kirjallisuuden levittäjä.

Pekka: Se olin minä, joka ne "Vapaat sanat" tuonne hyllylle varkain pistin.

Matleena: Minä pistin ne "Vapaat sanat" tuonne hyllylle.

Pekka: Sitten narrasin minä vielä tämän talon emännältä 50 mk.

Matleena: Narrasin emännältä 50 mk.

Pekka: Ja annoin sen santarmille, että hän vetäisi Oton edestä arvan.

Matleena: Ja annoin sen santarmille, että hän vetäisi Oton edestä arvan.

Pekka: Ja... (Kaivaa taskustaan rahaa antaa Matleenalle), Ja tässä on emännälle takasin se raha.

Matleena (Antaa rahan emännälle): Ja tässä on se raha emännälle takasin.

Pekka (Hellittää irti Matleenan): Ja nyt saat mennä.

(Matleena luikkii tiehensä perältä).

Perälä: Mitä ihmeen peliä sinä Pekka oikein pidät? Ja mikä oli tuo 50 markkanen?

Pekka: Se oli, niinkuin Matleena tunnusti, se raha, jonka emäntä hänelle antoi, että Molotki Oton edestä arvan vetäisi. Emäntä pyysi minua hankkimaan tuon rahan takaisin ja minä päätin sen hankkia.

Perälä (Emännälle): Oletko sinä antanut rahaa santarmeille sellaiseen tarkoitukseen?

Emäntä: Kyllähän minä annoin, kun Matleena sanoi, että sillä voin poikani pelastaa.

Pekka: Älkää olko vihoissanne emännälle. Ottakaa huomioon pari asianhaaraa ensin. Ensiksikin on emäntä uskonut Matleenan hyvää tarkoittavan eikä osannut häntä kavaluudesta epäillä, toiseksi oli äidin mielestä tärkeää pelastaa poikansa, hinnalla millä hyvänsä, kun Matleena ensin oli hänelle uskottanut kaikellaista vangitsemisesta ja Venäjälle viemisestä. Kun näitä seikkoja hiukan punnitsette, niin en luule olevan syytä emännälle vihoitella. Ja loppujen lopuksi kun tuo rahakin nyt on takaisin saatu, niin saanee kai asia painua unhoon?

Perälä: No — minä en tule olemaan ensimmäinen sitä esille vetämään. Mutta kuinka menettelit saadaksesi tuon rahan takaisin.

Laurila: Niin, kerrohan se.

Pekka: No niin. Silloin kun emäntä minulle tuon salaisuutensa uskoi, oli raha jo Molotkilla. Huomasin, että oli turhaa sitä enää Matleenalta kiristää. Sen vuoksi päätin seurata Molotkia hinnalla millä hyvänsä. Ja siitä syystä omistin ne "Vapaat sanat" omikseni, ja pääsin mukaan. Matkalla kerroin asian Otolle. Ja päätimme sanoa Molotkille, että olimme nähneet emännän antavan Matleenalle rahan ja vaadimme rahan häneltä pois. Muussa tapauksessa lupasimme ilmoittaa asian Poprikohville. No mitäs muuta kuin Molotki pulitti rahat takaisin. Sitten käskin Molotkin selittää Poprikohville, että minut oli erehdyksessä vangittu. Oli luultu toiseksi ihmiseksi. Ja että asia muka vasta Helsingissä huomattiin. Ja jos ei Molotki näin tekisi, niin — sitten taas uhattiin sanoa Poprikohville tuo rahajuttu. Seuraus oli, että kävi ihan niinkuin olin sitä ajatellutkin. Ja saadakseni Molotkin sitä uskomaan minä mennessäni tuolla poliisin mökillä Molotkin nähden hiljaa Matleenalta kysyin, kumpi noista santarmeista oli Molotki, jolloin Matleena sormellaan osotti Molotkia. Junassa taas Molotkille selitin kysyneeni Matleenalta, kummalle hän rahan antoi. Molotki tuli siis siihen uskoon, että Matleenakin oli asian ilmaissut. No niin, tässä siis olen, valmis taas töihin menemään.

Perälä (Nauraen): Sukkela sinä olet, Pekka. Tänään ei sinun tarvitse vielä töihin mennä. Saat levätä matkastasi tämän päivää. Illalla pyytäisin sinua sentään viuluasi vinguttamaan hiukan sillä olempa päättänyt illaksi ilot laittaa... (Kääntyen kyläläisiin päin) joihin teitäkin hyvät naapurit ja ystävät, tulemaan käsken.

Laurila: Minä taas ehdottaisin, että laulaisimme vielä, ennenkuin eroamme, tästä Maamme laulun ja huutaisimme eläköötä Suomelle. Se mielestäni innostaisi yhä edelleenkin taisteluun oikeuksiemme ja vapautemme eteen. (Perälälle). Jos ei sinulla ole mitään sitä vastaan.

Perälä: Minullako laulua vastaa? Ei tule kysymykseenkään. Minä voin sen vaikka alottaakin.

(Alkaa laulaa "Maamme" johon toiset yhtyvät. Laulun loputtua huutavat he eläköötä Suomelle, jonka kaikuessa esirippu laskee).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARVANNOSTO: 3 NÄYTÖKSINEN KUVAUS
SORTOVUOSILTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.